

ZPRÁVY

K PRAKTICKÉMU VYUŽITÍ VÝSLEDKŮ OPERATIVNÍCH PRŮ- ZKUMŮ – NOVÁ PROHLÍDKOVÁ TRASA NA HRADĚ BUCHLOV

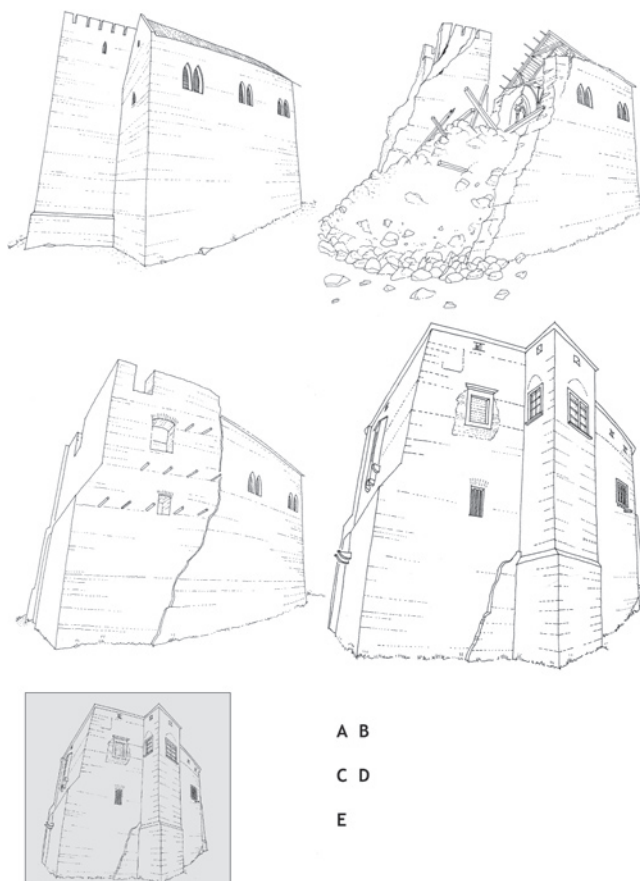
RADIM VRLA – PETR HUDEC – JAN
ŠTĚTINA

Hrad Buchlov je v širším prostoru jihovýchodní Moravy vnímán jako jeden z viditelných symbolů historie a kulturní sounáležitosti obyvatel. Návštěvníci jej dosud mohli poznávat v rámci prohlídkové trasy, která je zaměřena především na prezentaci historie hradu a jeho bohatého mobiliáře. Stavební vývoj hradu nebyl v jejím rámci rozsáhleji prezentován. To se však v loňském roce změnilo vytvořením speciální prohlídkové trasy zaměřené právě na tuto problematiku.

V roce 2011 provedlo oddělení EDI NPÚ ÚOP v Kroměříži operativní průzkum a dokumentaci severního traktu jádra hradu Buchlov. Zprvu dílčí průzkum se v průběhu prací rozrostl do většího rozsahu, který pak v závěru přinesl některé zcela nové poznatky, umožňující nový pohled na stavební dějiny tohoto významného moravského hradu v období 13. – 15. století. Průzkumné práce byly prováděny v úzké spolupráci se správou hradu. Výsledky průzkumu byly v tomto sborníku již podrobně publikovány (Vrla 2012). Dále s nimi byla veřejnost seznámena v rámci série přednášek.

Na základě těchto zkušeností byla spolu se správou hradu hledána cesta k tomu, aby mohli být s novými poznatky, zařazenými do širšího rámce historie hradu, seznámeni i početní návštěvníci národní kulturní památky samotné. V této souvislosti byla navázána spolupráce s kolegy z Národního památkového ústavu, kteří se věnují edukaci na památkách v rámci vědecko-výzkumného úkolu NAKI. Do problematiky prezentace hradu tak bylo vnášeno zřetelnější pedagogické hledisko. Cennou zkušeností zde byla návštěva Státního hradu a zámku Bečov nad Teplou, kde se pozoruhodnými způsoby věnují prezentaci stavebního vývoje objektu.

Po zvážení různých způsobů prezentace byla jako nejvhodnější zvolena speciální nová prohlídková trasa. Ta byla pečlivě vybírána s ohledem na vizuální možnost prezentace zajímavých indicí, poukazujících na provedení významných středověkých stavebních úprav. Jedná se především o spáry, odlišné struktury zdív, formování jejich liců, povrchové úpravy, architektonické detaily a podobně.

Obr. 1: Hrad Buchlov (okres Uherské Hradiště), ukázka vyobrazení, které jsou součástí nové prohlídkové trasy. Zachyceno je zde severovýchodní nároží hradního jádra a jeho možný vzhled v různých etapách stavebního vývoje: A – přelom 13. a 14. století; B – destrukce východního čela jádra, zřejmě ve 2. polovině 15. století; C – nedokončená přestavba hradu následující hned po destrukci; D – přelom 15. a 16. století, stav po velké přestavbě, provedené Ctiborem z Cimburka; E – dnešní stav (kresba R. Vrla, 2013).

Cílem projektu byla snaha o zapojení návštěvníka přímo do hledání a interpretace takovýchto detailů. Jako optimální se k tomuto účelu hodila severní fasáda hradního jádra, která je dnes zbavena převážné části historických povrchových úprav, a struktury zdív jsou zde velmi dobře čitelné. Tuto část hradu je možné vidět pouze z prostoru úzkého parkánu, který byl veřejnosti dosud nepřístupný. I tato eventualita přispěla k atraktivitě nové trasy.

Další část trasy je vedena známými interiéry hradu s gotickými klenbami. Jejich prezentace je však odlišná. Cílem je zde zprostředkování souvislosti mezi dochovanými, celistvě působícími, gotickými prostory a stopami dramatického stavebního vývoje, čitelnými na vnějších fasádách. Závěr prohlídky je situován na vyhlídkové terase, umožňující rozhled po celém hradním areálu i širokém okolí, ve kterém jsou rozestaty další hradní stavby. Půdorysný tvar nové trasy, „zavrtávající“ se spirálovitě do organizmu hradu, jí dal i název: „Buchlovská spirála“.

K atraktivitě programu přispívá zapojení vícero smyslů návštěvníka. Jsou mu nabídnuty příležitosti k dotýkání se autentické hmoty památky (zdív) i archeologických nálezů. Při pilotní zkoušce programu připomenula původní funkci hradní kaple vůně páleného kadidla a zpěv chorálu.

Měnící se podoba hradu v období 13. – 15. století, tak jak byla rekonstruována na základě výsledků uvedených výzkumů, je natolik fascinující, že kvůli jejímu přiblížení návštěvníkům byla připravena série obrázků, zachycujících možnou podobu určité partie hradu v různých časových obdobích (obr. 1). NPÚ ÚOP Kroměříž proto ve spolupráci se správou hradu zajistil vydání publikace, která umožňuje lépe se během prohlídky orientovat a navracet se k poznatkům i po jejím skončení.

Nová prohlídková trasa byla stanovena jako výběrová, zájemci o ni si mohli rezervovat místo na webových stránkách hradu. Vzhledem k jejímu charakteru byl maximální počet účastníků jedné prohlídky omezen na 15. V roce 2014 byly tyto speciální prohlídky realizovány o některých víkendech v květnu, červnu, září a říjnu. Setkaly se se značným zájmem veřejnosti (obr. 2). Průvodci návštěvníků byli pracovníci oddělení EDI NPÚ ÚOP v Kroměříži (J. Štětina, R. Vrla). Autory trasy i správu hradu potěšila zpětná vazba účastníků programu. Řada z nich se vyjádřila, že ačkoliv navštívili hrad Buchlov již mnohokrát, teprve po absolvování této prohlídky mu „rozumí“. Z těchto důvodů se můžeme těšit na opakování prohlídek i v následujících letech.

Průzkum, jehož výsledky stojí u vzniku nové prohlídkové trasy hradu Buchlov, byl proveden za podpory institucionálního úkolu vědy a výzkumu NPÚ č. 21301 – „Vědecký výzkum a aplikace metod operativního zpracování stavebně historických a uměleckohistorických průzkumů prováděných při obnově kulturních památek a nemovitostí v památkově chráněných územích“. Samotný vznik programu byl umožněn díky realizaci projektu „Vzdělávací role Národního památkového ústavu: Edukace jako klíčový nástroj zkvalitnění péče o kulturní dědictví České republiky“ (DF12P01OVV014), který je financován v rámci „Programu aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity“ (NAKI) Ministerstva kultury ČR.

LITERATURA:

Vrla, R. 2012: Poznámky ke stavebnímu vývoji severního traktu jádra hradu Buchlova, *Průzkumy památek* XIX, č. 2, s. 185–209.

INTERNET:

<http://www.castlebecov.eu/>
<http://www.hrad-buchlov.cz/netradicni-okruhy/>
<http://www.pamatkynasbavi.cz/>

Obr. 2: Hrad Buchlov, skupina účastníků pilotní prohlídky v prostoru hradního parkánu (foto P. Hudec, 2014).

ZUR PRAKTISCHEN AUSNUTZUNG DER ERGEBNISSE DER OPERATIVEN UNTERSUCHUNG – EINE NEUE BESUCHERTRASSE IN DER BURG BUCHLOV

Im Jahre 2011 die Arbeiter von NPÚ ÚOP (Facharbeitsstätte des Nationalinstitutes für Denkmalpflege) in Kroměříž (Kremsier) übten die Untersuchung der Burg Buchlov (Bez. Uherské Hradiště [Ungarisch Hradisch]) aus. Die Arbeiten erfolgten im Nordteil des Burgkernes. Die Ergebnisse dieser Untersuchung brachten überraschende Feststellungen zur Bauentwicklung der Burg im Mittelalter herbei (s. Vrla 2012). Mit Rücksicht zur Bedeutung neuer Feststellungen hat man ihre Präsentation für breitere Öffentlichkeit überlegt. Man wählte zum Schluss die Möglichkeit der Errichtung einer neuen, auf die Bauentwicklung der Burg im Mittelalter spezialisierten Besuchertrasse. Zu diesem Zweck fertigte man instruktive Abbildungen mit möglicher Gestalt einzelner Teile der Burg aus (Abb. 1). Im Jahre 2014 wurde die neue Besuchertrasse geöffnet und traf ein Interesse breiter Öffentlichkeit an (Abb. 2).

ABBILDUNGEN

Abb. 1: Buchlov (Bez. Uherské Hradiště [Ungarisch Hradisch]), ein Muster der Abbildungen zur neuen Besuchertrasse. Aufgenommen ist die Nordostecke vom Burgkern und ihre mögliche Gestalt in verschiedenen Bauentwicklungsetappen der Burg: A – um die Wende des 13. und 14. Jahrhunderts; B – Destruktion der Burgostseite, wohl in der 2. Hälfte des 15. Jahrhunderts; C – nicht vollendeter Burgumbau bereits nach der Destruktion folgend; d – Wende des 15. und 16. Jahrhunderts, Zustand nach dem großen Umbau Ctibors v. Cimburk; E – heutiger Zustand (Zeichnung R. Vrla, 2013).

Abb. 2: Buchlov, Burg, Gruppe der Teilnehmer der Pilotbesichtigung im Burgzwinger (Foto P. Hudec, 2014).

Übersetzung J. Noll